

Макеєва О.М., к.ю.н.,
Коваль І.О., студентка магістратури,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ВИДИ ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ

В умовах формування нової правової ідеології та сучасних перетворень в Україні проблематика громадського контролю набуває особливого значення та актуальності, що в полягає у необхідності з'ясування його сутності та значення. Будь-які перетворення у демократичній державі не можуть бути здійснені належним чином без участі громадськості.

Особливе значення громадського контролю визначає Т.В. Наливайко як ефективного інструмента механізму впливу в усіх сферах життєдіяльності суспільства з урахуванням прискореного розгортання глобалізаційних процесів. Дослідниця підкреслює, що сучасна українська дійсність свідчить про численні об'єктивні й суб'єктивні перешкоди функціонуванню громадського контролю, що, безумовно, негативно позначається на життєдіяльності соціуму, призводить до поглиблення тінізації в економічній сфері, а відтак провокує виникнення дестабілізаційних процесів у суспільних відносинах [1, с. 11].

Як відомо, громадський контроль є впливом громадян та їх організації на органи державної виконавчої влади з метою забезпечення законності їхніх дій, підвищення ефективності управлінської діяльності, врахування при її здійсненні тих інтересів осіб і груп, на які управлінські рішення впливають безпосередньо. Громадський контроль як засіб забезпечення законності в діяльності виконавчо-розпорядчих органів суттєво відрізняється від усіх інших видів контролю. Ця відмінність полягає насамперед у тому, що всі суб'єкти громадського контролю виступають від імені громадськості, а не держави. Тому їх контрольні повноваження, як правило, не мають юридично-владного змісту, а рішення за результатами перевірок носять рекомендаційний характер. Для громадського контролю характерною рисою є попередження порушень у сфері виконавчої влади за допомогою засобів суспільного впливу. Як і державний, громадський контроль базується виключно на правових засадах. Громадський контроль, без якого існування демократії неможливе, є важливим чинником забезпечення законності у сфері державного управління, механізмом участі громадян в управлінні державними справами.

С. Денисюк під громадським контролем розуміє систему відносин громадянського суспільства з державою, яка базується на підзвітності органів державної виконавчої влади (правоохоронних органів) органам

державної законодавчої влади (парламентський контроль) та недержавним структурам (громадськості) [2, с. 152].

Основними видами громадського контролю є: 1) контроль реалізації основних положень політики, контроль за обов'язками органів державної влади щодо інформування населення, контроль за обов'язками органів державної влади щодо забезпечення участі громадян та інституцій громадянського суспільства в прийнятті управлінських рішень; 2) громадські слухання, звіт органів державної влади перед населенням з питань реалізації державної політики, ініціація, петиції, збір підписів, референдуми з ключових питань державної політики; 3) позитивний, підтримуючий контроль, негативний, заборонний контроль; 4) національний контроль, регіональний контроль.

Громадський контроль є діяльністю громадськості (суб'єкта громадського контролю), що полягає у виявленні невідповідностей діяльності органів державної влади, інших державних організацій та органів місцевого самоврядування положенням законодавчих та інших нормативно-правових актів, очікуваним результатам державної політики, стандартом публічних послуг тощо, а також впливом на зазначені органи та організації для усунення таких невідповідностей і причин, що їх породжують.

Виділяють два типи суб'єктів громадського контролю: організована громадськість: громадські організації, наприклад такі, що за визначеною законом процедурою одержали статус і повноваження суб'єктів громадського контролю, а також органи самоорганізації населення та ЗМІ; – неорганізована громадськість – ініціативні групи громадян, наприклад мінімально необхідної чисельності згідно з вимогами закону, які не поєднані між собою у будь-які організаційні форми і представляють власні інтереси або, ситуативно, спільні інтереси жителів, користувачів або споживачів певної соціальної групи. Основними групами об'єктів громадського контролю є: органи державної влади; органи місцевого самоврядування; державні та комунальні підприємства, установи, організації, що надають публічні послуги.

Слушною є думка Л.Р. Наливайко та О.В. Савченко про те, що громадський контроль є властивістю суспільства і виступає в якості однієї з його основних функцій та у ролі індикатора визначення ефективності цього впливу, спрямований на оптимізацію діяльності публічної влади [3, с. 76].

Отже, громадський контроль є методом координації та об'єднання зусиль суспільства для вирішення нагальних завдань, способом контролю громадських структур за прийняттям політико-адміністративних рішень щодо основних векторів соціально-економічного розвитку; важливою складовою соціального механізму трансформації цінностей у суспільстві. Істотними ознаками громадського контролю є його системність та

всебічність всіх ланок державно-громадського життя. Такий контроль схильний до трансформаційних процесів, які є складними і тривалими.

Література

1. Наливайко Т.В. Громадський контроль в Україні як інститут громадянського суспільства: теоретико-правовий аспект: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.01. Львівський державний університет внутрішніх справ. Львів, 2010. 17 с.

2. Денисюк С.Ф. Громадський контроль як гарантія законності у адміністративній діяльності правоохоронних органів в Україні: монографія. Харків: Золота миля, 2010. 368 с.

3. Теоретико-правові засади громадського контролю за діяльністю органів державної влади: монографія / Л.Р. Наливайко, О.В. Савченко. Київ: «ХайТек Прес», 2017. 276 с.

УДК 34:001.895:004(043.2)

Макеєва О.М., к.ю.н.,
Колмиков В.В., студент магістратури,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ГЕНЕЗА ПРАВОВОЇ ІДЕОЛОГІЇ

Важливою науковою подією на початку ХХІ ст. без перебільшень можна вважати звернення науковців до дослідження феномену правової ідеології. Водночас слід наголосити, що сучасні дослідження правової ідеології значною мірою ґрунтуються на наукових здобутках учених радянського періоду, які досліджували окремі аспекти правової ідеології в контексті правової свідомості, правової культури, правового менталітету, зокрема таких: К. Абульханова-Славська, П. Баранов, І. Ільїн, М. Козюбра, Д. Керімов, О. Мігущенко, А. Ратінов, В. Сальников, В. Туманова та ін. Фундаментальний внесок у дослідження теоретико-правових засад правової ідеології в Україні наприкінці ХХ ст. внесли відомі українські вчені, насамперед такі як: В. Тацій, Ю. Шемшученко, В. Погорілко, В. Цветков, В. Селіванов, О. Скрипнюк, М. Козюбра, О. Петришин, Н. Оніщенко, П. Рабінович, О. Скакун, В. Шаповал, В. Копейчиков та ін.

Важливу роль у формуванні основних складників вітчизняної правової ідеології відіграє правова доктрина. Цікавим у цьому аспекті є п'яти томне видання «Правова доктрина України», у якому відображено доктринальні виміри верховенства права, прав людини, правової системи, праводоктринальних концепцій сучасної української державності. Як слушно зазначає О. Петришин, що правова доктрина покликана не лише вдосконалювати чинне законодавство та практику його застосування, а й здатна визначати напрями правової політики держави як у правовій, так і в